

15
Փարս

ՕՐԱԹԵՐԹ

15
Փարս

Հայրենիք ամեն օր կը հրատարակուի, տարեկան գինն է 10 ռուբլի և գաւառաց համար 7 արծաթ մեծիտ կանխիկ. գաւառացի համար տարուիսն ծախքը մեր վրայ է: Վեցամսեայ և եռամսեայ բաժա-
նորդք ալ կը հրդուանին:

Լրագրոյս վերաբերեալ գիր կամ համակ պէտք է ուղղել առ Տէր-Խմբ. գիր Ռիգա փաշա խան Բ. 14: Խմբագրութեան ուղղեալ գիր ետ էր տրուիր: Ծանուցման տողը մեկ անգամի համար 3 դրուշ է. անկի ան գամի համար սակարկութիւն կը լլայ:

ՆԵՐՔԻՆ

ՌՈՒՍԻԱ ԵՆ ԵԳԻՊՏՈՍ

Ս. Փէթրսպուրկէն յուլիս 20 թուով հետեւեալ անդեկութիւնները կը հաղորդեն Փարի-ժուրնալին:

«Եգիպտական գործող վիճակէն շատ դժգոհ են հոս: Ռուսիա կը պատրաստուէր ինքզինքը ժողովել, վերջին պատե-
րազմին վերջերը դարմանել, և ներքին բարեկարգութեամբ զբաղիլ, և ահա Արեւելեան խնդիրը որ ժամանակէ մ'ի վեր քնացած կը կարծուէր, յանկարծ նորէն երևան կ'ընէ և կը պարտաւորէ Ռուսիան որ ներդրուի փառնայ վրայ դարձած գէպերուն լաւ ուղղորդութիւնը: Այդքան դժուար առջև Անգղիոյ բռն-
նած ընթացքը ռուսաց ատելութիւնը քրդաց վերստին: Պ. Կլապտոնի Սրե-
ւելից մէջ գործածած քաղաքականութիւնը իբր ռազմագիտական շարժում մը կը նկատուի հոս որուն ծայրը գլխա-
ւորապէս դէպ Ռուսիա կը մօտենայ:

«Անգղիա, կըսեն, միշտ սա գաղա-
փարն ունի թէ Ռուսիա օր մը չէ օր մը Հնդկաստանը իր ձեռքէն առնելու փորձ պիտի փորձէ: Այս գաղափարին տպա-
ւորութեան ներքեւ ամեն տեղ Ռուսիոյ դէմ գործողութիւններ ընելու պատ-
ճառներ կը ջանայ ստեղծել: Ասկէ զատ Խաղաղական Ովկիանոսի մէջ Ռուսիոյ ծովային և առևտրական յառաջդիմու-
թեան վրասել կուղէ: Այս պատճառաւ է որ իզմիտէն Պաղատա երկաթուղի շի-
նել կը խորհուի, որ մինչև Պարսկաստան շարունակուելով, հոն մեծին Բրիտանիոյ ազդեցութիւնը կրնայ հաստատել. այս պատճառաւ է դարձեալ որ Լոնտոնի կառավարութիւնը Բարոնի նաւարկու-
թեան իրաւունքը Պարսից Շահէն առնե-
լու համար փորձեր կընէ:

«Շաթ-էլ-Արապի մէջ գտնուած գետը մինչև Շուսթըր նաւարկելի է. արդ-
Շուսթըրէն թէհէրան 600 շիւ կայ, մինչ-
դեռ Թիֆլիզէն թէհէրան 4000 էն աւե-
րէ է:

«Յայտնի է ուրեմն թէ Անգղիա այս ամեն ջանքերը կընէ ամեն յաջողութիւն իւր կողմն ունենալու համար երբ Ռու-
սիոյ հետ զգրնուի:

«Այլողջ մամուլը Գաղղիոյ դէմ կը խօսի մինչև իսկ Կոլոս որ դեռ քանի մը,

օր առաջ Լոնտոնի նախարարութեան ի նպատ քանի մը տող կը գրէր:

«Ս. Փէթրսպուրկէ և Մոսկուայի լրա-
գիրները հետզհետէ ձայն կը բարձրացը-
նեն Անգղիոյ դէմ և կառավարութիւնը վտանգին պատրաստուելու միջոցներ կը մտածէ»:

Իսթըրն Էքսպրէս Եգիպտոսի նկատ-
մամբ հետեւեալ տողերը կը գրէ.

«Եգիպտոսէն եկած լուրերը Սրապիի և Անգղիոյ զօրաց մէջ սաստիկ կուռ մը եղած ըլլալուն լուրը որ մայրաքաղաքիս մէջ տարածուեցաւ, բարեբաղդաբար չեն հաստատեր: Ընդհակառակն յառաջա-
պահ զօրաց մէջ քանի մը հրացանի կը-
ռիւններէ զատ բան մը չէ եղած. և անց-
եալ շաբթուան մէջ տեղի աւելեցած ա-
մենէն սաստիկ կուռը անգղիական յա-
ռաջապահ գնդի մը վրայ եղած գիշե-
րային յարձակում մ'է, յորում անգղիա-
ցիք պարտաւորեցան ետ քաշուելու:

«Այդքան դժուար ռուսները նետուե-
լէն ի վեր Սրապի Գահիրէ գացած չէ, իւր և բանակին մէջ յորմէ կախեալ է իւր կեանքը, հեռաւորութիւն դնել չուզե-
լով: Սակայն Եգիպտոսի մայրաքաղաքին մէջ տեղի ունեցած ազգային ցոյցերուն հեղինակը ինքն է: Կիրակի օրուան մեծ միթինկէն առաջ որ Խտիվը գահնկէց ընելու համար գումարուած էր, երկու ուրիշ միթինկներ ալ եղան իւրեմաներէ, երեքիններէ և գաւառաց ներկայացու-
ցիչներէ բաղկացեալ, որոնք Գահիրէի մեծ մզկիթներէն միոյն մէջ գումարեցան: Առաջնոյն մէջ, որոշուեցաւ հրաւիրել իւր-
տիվը որ իւր ժողովրդին և բանակին հետ միանայ. բայց որովհետեւ Խտիվը իմաստնաբար վարուելով մերժեց հրաւե-
րը, երկրորդ միթինկ մը գումարեցին և յայտարարեցին թէ Խտիվը օրբողան օրինաց համեմատ գահուն իրաւունք չունէր այլ ևս, և որոշեցին բոլոր գործե-
րը Սուլթանին իշխանութեան ներքեւ դնել, ազաչելով որ ուրիշ Խտիվ մը դնէ: Ահա այսպէս պատրաստուեցաւ կիրակի օրուան միթինկը, յորում Սրապի «Հայ-
րենեաց ազատարար» և «պաշտպան ե-
գիպտական գաթին» հրատարակուեցաւ:

«Գաղղիականները Սուէշէն դուրս ելնելուն պէս, հոն գտնուող անգղիա-
կան նաւերուն թիւն աւելցաւ: Պ. Ֆէր-
տինանտ տը Լէսէֆիս երգումը քեր է որ

երթէ անգղիացիք զօրք դուրս հանեն, ինքը պիտի ընդդիմանայ և ի պահանջել հարկին յանուն բաժնետերերը ջրանցքը պիտի դոցէ:

«Կը հաստատուի այն լուրը թէ Սրա-
պի, Խտիվին ո' և է հրամանը որին ձեռ-
քը որ տեսնէ, զայն անմիջապէս պատե-
րազմական ժողովոյ կը յանձնէ և մահ-
ուամբ կը պատժէ եղեր»:

— Մէլրուտի Նիւսթէթ փոխադրիչ նաւը մեծաքանակ մթերք և պաշար առ-
նելէ վերջը հիմա ալ թնդանով կը բեռնաւորի: Պապէլ շոգենաւն ալ պա-
շար, մթերք և ածուխ կը բառնայ: Տէր-
վիչ փաշա յառաջիկայ կիրակի օր Իզէտ-
աին շոգենաւով Եգիպտոս կը մտնի:

— Իտալիոյ խորհրդարանին անդամ Պ. Քրիսթի վարնայի շոգենաւով երէկ մայրաքաղաքս եկաւ:

— Իսաք Գամօնտո կոմսն ալ Փարիզէն Պոլիս եկաւ:

— Եգիպտոս զրկուելիք նաւերուն և զրահաւորներուն համար մեծաքանակ ածուխ ապսպրեց կառավարութիւնը Պ. Րօվելի, որ 2000 տակաւաշափ յանձնեց մինչև երէկ իրիկուն:

— Սվիթ յունական լրագիրը կը պատ-
մէ թէ Խուքիւպի մէջ ընտանիք մը որ եօթն անդամէ կը բաղկանայ, ամենքը մէկէն թունաւորուեր են: Այս դէպքը Սէլանիկի մէջ համբաւ տարածեց թէ Խուքիւպի մէջ քուէրա ճարակեր է: Սի և նոյն դէպքը ասկէ տասն օր առաջ մայ-
րաքաղաքիս մէջ ալ մեծ սարսափ պատ-
ճառեց զոր կը լիչեն անշուշտ ընթերցողք:

— Եգիպտոսի Հասարակային շինու-
թեանց պաշտօնեայ Սալամա փաշա Պէր-
լինի մէջ շաբաթ մը մնալէ վերջ Պրուք-
սէլ գացեր է:

— Տէ յիւնիւս որ Պ. Կլապտոնի բերանն է, կը հաւատայ թէ անգղիա-
կան կառավարութիւնը Բ. Դրան պիտի առաջարկէ որ Եգիպտոս զրկուելիք Օս-
մանեան զօրքերը Սըր Կարնէ Վոլթըլէյ զօրապետին հրամանին ներքեւ դրուին և այս մասին երկու տէրութեանց մէջ պայ-
մանագիր մը կնքուի:

Տարակոյս չկայ որ Բ. Դրուք սոյն ա-
ռաջարկը պիտի մերժէ:

— Իտալիոյ կառավարութիւնն ալ Ե-
գիպտոսի զինուորական գործողութեանց մասնակցիլ չուզեր: Եւ սակայն ասոր զինուորական պատրաստութիւնը ինչ կը

նշանակեն, առ այժմ դժուարին է մեկնել, Խտալիա առաջարկեր է Սուէիշի բոլոր տէրութեանց և ընդ որս և Տաճկաստանի հաւաքական պաշտպանութեան ներքե զնեւ և բնաւ զօրք չը հանել կամ ու է զինւորական գործողութիւն չընել:

— Սթամպուլ կըսէ թէ Օսմանեան կառավարութիւնը 200,000 ոսկիէն գաւա 450,000 ոսկւոյ փոխառութիւն մը ևս պիտի ընէ պատերազմական տուգանաց հասոյթէն:

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԵԳԻՊՏԱՐՆԱԿ ՀԱՅՔ

Եգիպտոսի վերջին տխուր անցքերը՝ աղէտ և մահ լրագրաց էջերը արիւնալի տողերով, ինչպէս նաև մեր սրտերն ալ կսկիծով ու սարսափով լցին: Արդարև վտանգն զարհուրելի էր և կանխահաս, երբ Անգլիական նաւատորմը իւր զօրութիւնը ստուարացնելու և յարձակման նախապատրաստութիւններով կը պատրաստուէր և փոխադարձաբար Արաբի փաշայի կոյր կուսակցութիւնը: Այն ատեն կառավարութիւնը հետզհետէ հրաւեր կարգացին իւրեանց հպատակաց ի փախուստ խուճապել վտանգին առջևէն՝ յօգնութիւն փութալով նաև աղքատիկ ընտանեաց: Միք ալ Հայքս բաւական ստուար մաս մ'ունէինք Եգիպտոսի մէջ, ուստի ամեն կարող անհատ կամ ընտանիք ի փախուստ դիմեցին հետզհետէ, բայց ափսոս, աղքատիկ մասը — իբր հարիւր հօգի — անօք և անպաշտպան մնաց բռնութեան և սովի ճիրաններու մէջ, կանխապէս իւր աչքերը շուրջ ածեց պաշտպան մը՝ ձեռնու մը՝ որոնելով, այլ ի զուր...: Այս աղիօղորմ վիճակ մեզ կը ներկայացնեն Եգիպտոսէն ալ ազգայնոց Առաջնորդական տեղապահ Արթ. Տ. Սահակ Հօր երկու տըխրաւիթ նամակները, որք արտօսը և հաւաչանք կը քաղեն զգայուն սրտից խորերէն:

Ազգ. վարչութիւնը շատ ուշ դարձուց իւր հեռադիտակը դէպ յԵգիպտոս, այս պարագայն ալ արդեօք այն կարևոր նամակներու կ'արգը դասեց, որք ո' գիտէ ո' գրասեղանի փոշիներու մէջ կորսուած են անպատասխանի, այս արկածն ալ ազգային կնճռոտ խնդիրներու կամ կատակերգներու յարակից ըմբռնեց արդեօք: Բայց այս ամօհու և կենաց խնդիրն էր բառին բուն և ազգու իմաստով: Լաւ ևս չէր ինէր Սովետոյ Յանձնաժողովը նախապէս փութացնել յօգնութիւն տարաբաղդ մերձակէից՝ յորոց և բազումը արդէն դառն ճգնաժամերու մէջ զոհուեցան...: Ահաւասիկ մեր պաշտօնական մարմնոյն մէկնոր պարտադանցութիւնն ալ. ահ, այս օրինակ պարտադանցութիւնը և անհոգութիւնը ինչ կորուստներ չեն դործեր մեր շուրջ: Այս տեսակ ազգային թերութեանց բարձման համար շատ մեղան սպառած, շատ զգրիչ և սիրտ մաշած են արդէն, բայց մեք չաւ: հեռու եմք դեռ իրական օրինաւորութենէ...:

Այժմ խնդիրը Եգիպտոսէն ալ աղքատ մերձակէից վրայ լինելով՝ կարևոր կը հա-

մարիմ յերևան ածել քօղարկուած կէտ մը, զոր «Հայրենիք» իւր 1076 թուով կը պարզէր համառօտիւ և այս տողերով «Սահակյն միւս կողմանէ անդեկութիւն կուտան մեզ թէ Եգիպտոսի ազգայիններէն ճարտարագետ Զէնոբ աղա անուն անձի մը քով 400 ոսկւոյ գումար մը կը գտնուի, որ տեղւոյն ազգային անուկին իրաւունքն է եղեր և այլն»: Ահա խնդիր մը որ ներկայ անցքերու հետ տունջութիւն ունի. ուստի կարևոր կը համարվ լուսաբանել: Պէտք է պատուել այն վարագոյրները որոց ետև կարևոր նշաններ կան:

Այդ 400 գողղիական ոսկին բարեյիշատակ վանեցի Դաւուստեանի կտակ ապատիէնէ գոյացած հասոյթ մ'է և որոյ աւանդապահ հանդիսացած է Տ. Զէնոբ պէյ: Մէրամէթճեան անդամ Եգիպտոսէն ալ ազգայնոց վարչ. ժողովոյ՝ որոյ բեկօրներն ալ մնացած չեն ցարդ, ժողովրդեան տգիտութիւնը և անհոգութիւնը միայն առիթ առաւ են յիշեալ գումարին այնպիսի անձի մը քով մնալուն, որ պաշտօնական չըլնակէ գուրս չէղօք դիւր մ'ունի: Այս խօսքերով չեմք մտածեր երբէք զայն անվստահելի ոմն նկատել: Բայց յանչափս կը զարմանամք թէ՛ միթէ Եգիպտոսէն ալ ազգայինը չունին ասիկա, անուկ, չունին Առաջ. տեղապահ մը, ունին անշուշտ. էր ուրեմն այս վերջնոյն պաշտօնական տրամադրութեան ներքե չը գտնուի այդպիսի գումար մը, որ անտարակոյս մեծապէս պիտի օգտէր վերջին ճգնաժամերու մէջ մեր տարաբաղդ եղբարց ըստ հարկի հայթայթելով նոցա միջոց մը խուսափելու և կամ թիչ մը հաց...: Արդեօք անվստահելի՞ կը նկատուէր արդի Առաջ. տեղապահը՝ որոյ նկատմամբ մի միայն ներքողներ հասած են մեր ակնշնները: Նօքա որ ամիրայական անկախ և խիզախ օրինք կը շարժին այսպէս, չե՞ն խորհրարդեօք թէ անվստահութեան այդ անտեղի ցոյցեր ինչպէս կը քայքայեն մեր ազգային ներդաշնակութիւն և թէ ժողովրդեան ստորին դասակարգի մէջ ինչ յուզումներ կը յարուցանեն՝ երբ արձագանք գտնեն հոն...: Հուսկ ուրեմն կուզեմ եզրակացնել թէ վերջին վտանգալից ատենները յիշեալ գումարը պէտք էր ազգային մատակարարութեան ներքե գտնուիլ, եթէ ոչ այդպէս՝ դէթ Տ. Առաջ. տեղապահը ինքն անձամբ գործածէր այդ գումար յաղատումն բազմաթիւ կեանքերու: Է՛հ ժողովուրդը տառապանաց մէջ ճնշուած «ի չգոյէ դրամի», անդին իւր ստակը՝ իւր իրաւունքը ամուլ և անօգուտ «Իրէտի» անուկը բան տարկուած: Իրողութիւն մը ոչ նուազ արժանի զարմացման և արգահատանց:

Այս առիթիւ չը մոռնամ ըսել թէ այս պիսի գումարի մը գոյութեան առջև առաջնորդական արժ. տեղապահը ստակ մը ոտացած չէ ցարդ և Վարիպ տէրտէրի մը ողորմելիք կեանքը կը վարէ Գահիրէի մէջ և դեռ կը տոկայ...: Անշուշտ այս ալ ոչ նուազ արժանի է արգահատանաց:

Իսկ Տ. Առաջ. տեղապահը որ խաղաղութեան ժամանակներ չէր յամենար ու յադենար ազգասիրական տիտղոսով փայլիլ, ինչպէս ցուցուց իւր «ազգասիրութիւնը», ինչ ըրաւ, երբ իւր ականջին մօտ գղղեց թնդանութիւն որոտու մը — ոչինչ... Բայց ոչ, բրաւ բան մը, փախաւ իւր ընտանեօք, բոլորովին անտարբեր, իւր հետ բերելով գումար մը, որոյ տէր՝ թշուառ ժողովուրդը նախահիւրի և մօխրոյ վրայ կը ճվար՝ դարձեալ «ի չգոյէ դրամի»...: Դատէ՛ ո՛ր ընթերցող այս մարդուն սիրտը: Կ. Խ. 22 յուլիս 1882 Կ. Պօլիս

Կարնոյ Առաջնորդ. Գեր. Մաղաքիա Մ. վարդապետ վարչական խորհրդոյ որոշմամբ կը պատրաստուի Մուշ մեկնելու, Ս. Կարապետի վանուց վիճակը մանրամասնօրէն քննելու և Ազգ. Պատրիարքարան տեղեկագրելու համար:

Փափաքելի է որ Գեր. Մաղաքիա վարդապետ յիշեալ վանքը հիմնական բարեկարգութեան մը վերածելու և լուսաւորութեան վառարան մ'ընելու յաջողէր:

Ազգ. ժողովոյ որոշման համեմատ վարչական խորհուրդը մայրաքաղաքիս և գաւառաց պապոսած երեսփոխանաց տեղ նորոգ ընտրութիւն կատարելու հրաւերան տուաւ:

Ժամանակը հիմա է որ թաղերը և գաւառները միաբանելով, կարևոր և բանգէտ երեսփոխաններ տան Ազգ. Ժողովոյ:

Մէզպուրեան բարեհամբաւ վարժարանի և Խառիզիւղի Արամեան վարժարանի մրցանակաբաշխութեան հանգէօք պիտի կատարուի յառաջիկայ կիրակի օր առաջինը ի ժամ 6 Խակիւտար իսկ վերջինը ի ժամ 7 Խառիզիւղ:

Բերա 22 յուլիս 1882

... Խմբագիր,

Ատենէ մ'ի վեր թէրճէմանը Էֆքեար լրագիրն ինձ գէտ մերթ անուանարկիչ և մերթ հեղեական հրատարակութիւններ կընէ, որոց պատճառն ինքը լաւ գիտէ:

Ես, իբրև բարեկամ լրագրական աղատութեան, լուա կը կենայի այս հրատարակութեանց առջև, որպէս զի իմ դատիս վերաբերեալ վճռալինջ ատենին վճիռը, որ քիչ օրէն պիտի հաղորդուի, ի պաշտօնէ յիշեալ թերթին մէջ հրատարակել տալով, պաշտօնապէս հերքել տըւած ըլլամ իւր անուանարկութիւնը:

Սակայն թէրճէմանը Էֆքեարի յուլիս 16 թուական և 1475 թիւ թերթին մէջ ինձ նկատմամբ հրատարակեալ անուանարկիչ նոր յօդուած մը հարկադրեց զիս հերքում մը զրկելով հրատարակութիւնը խնդրել իրմէ և միանգամայն իւր ըրած անուանարկութեան յետո կոչումը պահանջել:

Թէրճէմանը Էֆքեար իմ պատասխանս չհրատարակելու համար տեսակ տեսակ անոտի պատճառանք մէջ բերելով դժ-

ուարութիւններ կը յարուցանէ, որով կը հաստատուի թէ իր ինչ գէտ բռնած ընթացքը նպատակաւոր է. միանգամայն իր ո՛ր աստիճան արդարասէր և ազատամիտ եղած ըլլալն ալ ասով կրնայ հասկցուիլ:

Իրաց այս վիճակին մէջ պատշաճ դատեցի թէրճէմանի հրատարակութիւնը մերժած հերքողական պատասխանին մէկ օրինակը ձեր մեծապատուութեան յղել, ինչքեւ յիշուի որ արդարաւիրաբար հաճիք յառաջիկայ թերթովն իշխող զայն հրատարակել:

Իմ այս գործողութեամբ, թէրճէմանի ինչպէս նախորդ նայնպէս և վերջին անուանարկիչ հրատարակութեանց մասին հատուցում պահանջելու իրաւունքս ինչ վերապահած եմ:

Բ. Պէկ

Միւս նամակը վաղը:

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Դեպքանաժողովը արտաքին գործոց պաշտօնէին ապարանքը պիտի գումարի այսօր. չորեքշաբթի առուր դեպքանաժողովին Ռուսիոյ գործակառարն ալ մասնակցեցաւ. կըսուի թէ տէրութիւնը բարեկամական յորդոր կարգացեր են Ռուսիոյ որ դեպքանաժողովոյ մասնակցելէ չը դադրի, և կը կարծուի թէ դեպքանաժողովը տակաւին քանի մ'օր պիտի շարունակէ:

— Եգիպտոս շրկուելիք Օսմ. զօրքը

հետզհետէ մայրաքաղաքէն կը մեկնի: սակայն Պօլսէն շրկուած զօրքը մի միայն Շքօտարայի և Սելանիկի գունդերուն պակասը պիտի լրացնէ. բաղմաթիւ թընդանօթ և մեծ քանակութեամբ ալ մթերք կը շրկուի մայրաքաղաքէն:

— Վագրթ կը գանդատի Անգղիոյ տէրութեան բռնած ընթացքէն. Անգղիա, կըսէ, առաջինն էր մեզ առաջարկողներէն որ Եգիպտոս զօրք շրկենք. սակայն հիմա ծանր ծանր պայմաններ կառաջարկէ այս մասին:

— Եթէ զինուորական պատրաստութիւնը լրանան Տէրփիշ փաշա վաղը ինչպէս քիչ մը վերը գրեցինք, իզէտան շագնաւով Եգիպտոս պիտի մեկնի. Իրեն հետ պիտի երթան Ֆերիք Բէճէպ, Օսման, Սալիհ և Հիւսէյին Բուշտի փաշաները և սպայակոյտէն Աբիֆ փաշայ:

— Թրոթըր հաշարապետը որ Անգղիոյ դեպքանին զինուորական կցորդ կարգուեցաւ, երէկ առաջին թորգմանին ընկերակցութեամբ առաջին և արտաքին գործոց նախարարներուն ներկայանալով, երկուր տեսակցութիւն մ'ըրաւ:

— Վեհ. Սուլթանի փեսայ Մէհմէտ փաշա ֆեթրուպուրկ հասեր է:

— Մայրաքաղաքիս գաղղիական թերթերը գրած էին թէ Ռուսիոյ նորընտիր դեպքանը հինգշաբթի օր մայրաքաղաքս պիտի գայ. սակայն դեպքանը տակաւին չեկաւ և կը կարծուի թէ գալ հինգշաբթի պիտի գայ:

— Երէկ գիշեր ժամը 3ին միջոցները յղի տաճիկ կին մը Արաբայթրամվայով պտըտելու ատեն զաւակ մը ծներ է:

— Ոստիկանութեան պաշտօնէան բաղնիք չեղած տեղեր ծով մաները խստիւ կարգիլէ, և ով որ չհնազանդի պատժել կըսպառնայ: Վառն զի առին օր մէկ երկու հոգի զոհ կերթան եղեր:

— Քամանտոյի որդւոյն երէկ մայրաքաղաքս գալը գրեցինք: Մայրաքաղաքիս երբայական դպրոցներուն աղքատ աղաքներ մասնաւոր շագնաւ մը վարձելով գիմաւորեցին կամար, որուն կընկերակցէին փարիզի հաշակաւոր երաժիշտներէն Պ. Տէլիպ և Սալվէր, Պուքրէշլի Ալէքսանդր Հասըն, և փարիզի շուրթակահար Պ. Իսաք Լէօն և Պ. Ստուֆ. առնք 15 օր մայրաքաղաքս պիտի մնան, և երաժշտաւէր անձինք կը պատրաստուին փառաւոր հիւրընկալութիւն մ'ընելու:

— Չուխաճի խանի կրնակը Գըլըճիներու մէջ Գաբրիէլ անուն Հայ արհեստաւոր մը զինուորականի մը թուրը շինելու համար քովն առած սակայն երկու ամսէ ի վեր յանձնած չըլլալով, զինուորականը երէկ իրիկուն Գաբրիէլին գըլուխը պատռեր և արիւնթաթաւ վիճակի մէջ գրեր է: Չինուորականը ոստիկանութեան յանձնուեր, իսկ վիրաւորեալը ծանր վիճակի մէջ առն տարուեր է:

— 44 —

Երբ Իլչ հասան, կտուրէն վար իջնալ հարկ եղաւ, Տեղեկութիւն առին թէ Բօլանէն և Սըր ձօնէն առաջ ապկառին մարդ եկած չէր:

Աղբիւրը տանող ճամբան բռնեցին:

— Օ՛, օ՛, ըսաւ Բօլան, հօգեղեցիկ արձագանգ մըլլալու է:

Ուստի մէկ կամ երկու աղաղակ բարձաւ, որուն արձագանքը կատարեալ կերպով պատասխանեց:

— Ա՛հ, ըսաւ երիտասարդը, ահաւասիկ սքանչելի արձագանգ մը, Ասոր հետ Միլանի մէջ Սէյնօնէթթար արձագանգը միայն կարելի է բաղդատութեան գնել, Սպասեցէք միւրօր:

Եւ սկսաւ ներդաշնակ ձայնով և գրաւիչ եղանակաւ թիթօլի երգ մը երգել:

Սըր ձօն հիացմամբ Բօլանը մօտիկ կընէր, եւ երբ նորա վերջին բառը լերան խօրը կորսուեցաւ:

— Կարծեմ թէ դուք կեանքէ ձանձրացած էք, ըսաւ Սըր ձօն:

Բօլան սարսափեցաւ և անոր երեսը նայեցաւ իբր զայն հարցաքննելու համար:

Բայց տեսնելով որ Սըր ձօն առաջ չերթար:

— Լաւ, բայց ձեզի ո՛վ կարծեմ կուտայ այս բանը, հարցուց անիկա:

— Դուք շատ զուարթ էք շատ տխուր չըլլալու համար:

— Այո, և այս անկանոնութիւնը զձեզ կը զարմացնէ:

— Ոչինչ չը զարմացներ զիս, ամեն բան իւր գոյութեան իրաւունքը ունի:

— 44 —

— Եթէ նախկին անձամբ տանելու ձանձրութիւնը յանձն առնուր, շատ չպիտի յօգնիք. երեք օրէն Պօնաբարդ փարիզ պիտի գտնուի:

— Իրաւ կըսէք, հարցուց անգղիացին, առանց ամենափոքր զարմացում յայտնելու:

— Հաւաստի եմ:

— Պօնաբարդ զօրապետը ճամարիտ տարօրինակ մարդ մ'է, Ուրիշ յանձնարարութիւն մ'ունիք ինծի ընելու պարոն տը Մօնթրըլը:

— Մէկ հատիկ մը միւրօր:

— Օ՛, շատ եթէ կուզէք:

— Ոչ, չնորհակալ եմ, միայն մէկ հատ բայց շատ կարեւոր է:

— Ըօք:

— Եթէ սպաննուիմ . . . բայց կը կասկածիմ այսպիսի բաղդի մ'արժանանալու:

Սըր ձօն զարմացական աչքով Բօլանի նայեցաւ:

— Եթէ սպաննուիմ, կրկնեց Բօլան, վասն զի ամեն բան առաջուրէն պէտք է նախատեսել . . .

— Այո, կը հասկնամ, եթէ սպաննուիք:

— Լաւ, մտիկ ըրէք միւրօր, վասն զի կուզեմ որ իմ ըսելիքս ճշգիւ գործադրուի:

— Լաւ, ըսելիքդ ճշգիւ պիտի գործադրուի, կրկնեց Սըր ձօն. ես ճշգրտապէս մէկն եմ:

— Էհ ուրեմն. եթէ սպաննուիմ, ըսաւ Բօլան ձեռքը իւր վկային ուսին վրայ դնելով որպէս զի ընելիք յանձնարարութիւնը անոր յիշողութեան մէջ լաւ տպուորուի, իմ մարմինս առանց լաթերս հանելու և մէկու

Ա. Զ. Դ.
ԱՃԱՌՈՒ ՄԻՆԻՔԻՆ

Նորահայտ աշխատանք մը, որ բնական չէ փորձերը լաթերը, պատշաճ չէ ձեռքի տակ կը ճարձակուի և լուսավորութիւնը կէս առ կէս կը պակսեցնէ: Դիտարար միտերանոյն է թէ Պօլսոյ և թէ բոլոր Ասիոյ համար Սուրէնեան հայկական վաճառատունը Կ. Պօլսոյ Ա. լաճա-Համամ Գէորգեանի պայքար թիւ 14 մեծ վաճառատունը:

Գործածելու եղանակը նշանակուած է տպեալ յայտարարութեան մը մէջ, որմէ գործածողաց և վաճառողաց կը տրուի:

Ա. Զ. Դ.

Լուսահոգի Պէդեան Յարութիւն Ամիրայի պատկերը, որոյ արտօնութիւնը ասկէ առաջ Գաթրոնեան Կարապետի տրուած էր Հասարակաց կրթութեան պաշտօնատան կողմէն, այս անգամ Պ. Յովսէփի Ելակեօղեանի սնցած է 1881 հոկտեմբեր ամսէն սկսեալ մի. եւ նոյն պաշտօնատան հրամանաւ:

Սոյն պատկերը ինչպէս առաջ նոյնպէս եւ հիմա սիկարի թղթի վրայ կը գործածուի որ դարձեալ Պ. Յովսէփի գործարանէն ելած է:

Այս թուղթը կը վաճառուի Թաշմիզ փողոց թիւ 68 խանութը. նոյնպէս կը ծախուի Ուղուն չորչիլի գլուխ Գիլիտ խանի դիմաց 347 թիւ, Պօլսոյ մարշէն եւ Պրոտօայի պատկերին սիկարի թղթին արտօնատէր Ակնցի Պ. Խաչատուր Աղաբեանի եւ Պ. հաճի Գրիգոր Աւետիսեանի խանութը:

Հետեւաբար Գաթրոնեան Պ. Կարապետի Պէդեան Ամիրայի պատկերով տպագրած սիկարի թղթերը կեղծ եւ կառավարութեան արտօնութեան հակառակ են:

Սոյն գործարանէն սիկարի ընտիր թղթեր հետգհետէ հանուելու վրայ են որոնք աժան գնով սլիտի ծախուին հասարակութիւնն կա-

րելի եղածին չափ գոհ ընելու համար:

Հայ վաճառականները եւ քովսիտները սիկարի թուղթ կտրելու համար փոխանակ հրէայներու դիմելու, եթէ վերոյիշեալ Պ. Յովսէփի Ելակեօղեանի դիմին, շատ գոհ կըլլան:

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

ԴԵՂԱՐԱՆ Պ. ԵՒ Հ.

ՔՐԵՑՔՐԵՍԱՆ ԵՂԱՐԱՆ

Երկար ժամանակէ ի վեր՝ դեղավաճառութեան եւ դեղագործութեան զբաղելով հասարակութիւնը գոհացնելու համար մեր ձեռքէն եկած ջանքը խնայած չըլլանիս յայտնի է մեր պատուարժան յաճախորդաց եւ բոլոր հասարակութեան: Այս անգամ ալ մեր յարգոյ յաճախորդաց դիւրութիւն մ'ըլլալու համար դեղարան մը բանալու փափաքելով, շատ տարիներէ ի վեր ամենուն ծանօթ եղող մեր Պօլսոյ Ելակեօղեանի թիւ 26 միտերանոցէն զատնոյնպէս Կ. Պօլսոյ Կամուրջին դիմացը 77 թիւ Պ. եւ Հ. Գիւլիւկեան եղբ. քանուամբ դեղարան եւ միտերանոց (տէքսթիլ) մ'ալ բացած ենք, ուր Զրանսայի, Անգլոյ եւ Գերմանիոյ քիմիական բաղադրութիւններն ու զանազան դեղերը, մեծ խնամով շինուած, եւ ամենէն ընտիր տեսակները կը գտնուին եւ աժան գնով կը ծախուին: Ասոնցմէ զատ, ամեն ատեն գործածուած զանազան տեսակ գինի, աղիւն ձկան իւղ քօնեաք եւ ուրիշ ըմպելիք միշտ կը գտնուի, ինչպէս նաեւ ամեն տեսակ գործիքներ:

Եկած դեղագիրք իսկոյն թարմ դեղերով, աժան գնով եւ մեծ խնամով կը պատրաստուին: Ասոնցմէ զատ, դեղարանին վերնայարկը բժշկաց համար յատուկ տեղ ուրոշուած ըլլալով, հիւանդութեան մը համար բժիշկին հետ խորհրդակցելու համար անձինք, մեր դեղարանը գալով, ամեն կերպով օգուտ կը տեսնեն: Նոյնպէս մինչեւ ցարդ կառքով սլորտող եւ իրենց ճարտարութեամբ ամենուն ծանօթ եղող հռչակաւոր ատամնաբոյժ Պ. Կրէ-

կուար Չամբ եւ Զորա եղբայրք եւս, մեր դեղարանին վրայ մեր կողմանէ իրենց վարձուած սենեկին մէջ ամեն օր կը գտնուին:

*

Դարձեալ հռչակաւոր բժիշկ Մեծ. Տօթը. Արապեանն ալ որ իւր ճարտարութեամբ ամենուն ծանօթ եղած է, ամեն կիրակի օր ժամը 4 էն մինչեւ 8 իրեն ներկայացող հիւանդները պիտի բարեհաճի ձրի նայելու: Դարձեալ միւս օրերն ալ առաւօտեան ժամը 5 էն մինչեւ 8 մեր դեղարանը գտնուիլը յարգոյ հասարակութեան իմաց կուտանք:

ԿԼՈՒԱՌ

(ՆԱԽԿԻՆ ՔՕՆԹԻ ԵՒ ՇԱՀԻՆԻ)
ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԾԻԱԽՈՏԻ ԵՒ ՄԻԿԱՐԻ
109. ԿԱԼԱՌԱ ՍԱՏՏԵՐԻՆԻ ԳՈՂԱՑ 109

Սոյն գործարանին մէջ մեծ խնամով կը պատրաստուին Ելակեօղեան ընտիր բերքերէն աւան տեսակ աղիւն ձխախտ եւ հոտաւէտ սիկար, որուն ստուգութեան կրնան փորձով վերկայել ամեն ճաշակի տէր ծխողներ եւ հաստատել թէ մեր հռչակաւոր գործարանն իրաւաբար արժանացեալ է իւր նոր անուանակոչութեան այն է «Ելուառ», վասն զի իւր նշանակաց մէջ միջամար յաղթանակած եւ «Փառքն» ստացած է:

Թէ գաւառներէն եւ թէ օտար երկիրներէն տրուած հրամաններն ինչ քանակութեամբ որ ըլլայ, փութանակի եւ ճշդիւ կը գործադրուին:

Գիններն խիստ չափաւոր են:
Մասնաւորապէս Եւրոպայ զրկուելիք ապրանք ազատ են Պանթօլի տուրքէն ըստ մաքսային օրինաց:

Մեծ վաճառատուն ի Կալաթա, Սանտըք, ճըլար փողոց թիւ 109:

Մասնաճիւղի Պօլսոյ Պալաք-բազար թիւ 165:
ՏԵՄԵՐԳԱՐՈՒԼԵԱՆ ԵՂԱՐԱՆ

ՏԵՐ-ԽՄԵՐԳԻՐ :

Մ. Յ. ՄԵԼԻՔԵԱՆ

Բիգա փաշա խան քիւ 14

— 42 —

մը թոյլ տալու որ դպչին, կապարէ դադարի մը մէջ պիտի դնէք և զսոյն ձեր առջևը դաժնել պիտի տաք. դադարը կաղնեփայտէ սնտուկի մը մէջ դնել պիտի տաք զոր նոյնպէս ձեր աչքին առջև դաժնել պիտի տաք: Վերջապէս սնտուկը մօրս պիտի դրկէք, եթէ աւելի լաւ կը համարէք Բօն դետը նետել, զոր ձեր կամաց կը թողու՞մ, բաւական է որ հոն նետուի:

— Որովհետեւ նամակը անձամբ պիտի տանիմ. ուստի սնտուկն ալ մէկտեղ մօրդ տանիլը ամենեւին նեղութիւն չը տար ինծի, կրկնեց անդղիացին:

— Ճշմարիտ միւրօր, դուք շատ սիրուն անձ մ'էք, ըսաւ Բօլան իւր սովորական բարձրաձայն ծիծաղով. և Նախախնամութիւնը տնօրինեց անշուշտ որ ձեզ հանդիպիմ. Ուրեմն ճամբայ ելնենք միւրօր, ճամբայ ելնենք:

Երկուքը մէկէն Բօլանի սենեկէն դուրս ելան: Սըր Ճօնի սենեակը մի և նոյն յարկն էր. Բօլան սպասեց որ անդղիացին իւր սենեակն երթայ զէնքերն առնելու համար:

Անդղիացին քանի մը մանրերկրորդ վերջը դուրս ելաւ տարճանակի տուփ մը ձեռքը բռնած:

— Հիմա միւրօր, ձիով թէ կառքով վօրքիւզ պիտի երթանք, հարցուց Բօլան:

— Կառքով, եթէ կուզէք: Կառքն աւելի վայելուչ է քան եթէ մարդ վերաւորեալ ըլլայ, իմ կառքս վարը կոչասէ:

— Ես կը կարծէի թէ ձերը քակցեցիք:

— Այո ի սկզբան այնպէս ընել տուի, սակայն յետոյ կառքս անը կանչելով հակառակ հրաման տուի:

— 43 —

Սանդուխէն վար իջան:

— Թօմ, Թօմ, ըսաւ Սըր Ճօն դուռը հասնելով, ուր սպասուող մը կսպասէր, այս տուփը ձեռքդ առ: Յետոյ՝

— Եկէք Պ. տը Մօնթըրլը, ըսաւ նա:

Բօլան կառքը մտաւ և տարածեալ նստաւ:

— Ճշմարիտ, ըսաւ նա, անդղիացիները միայն ճամբորդութեան կառքէ կը հասկնան. մարդ ձեր կառքին մէջ այնպէս է ինչպէս է իւր անկողինն մէջ:

— Այո, անդղիացի ժողովուրդը վայելուչ շատ աղէկ կը ճանչէ, պատասխանեց անդղիացին. իսկ գաղիացի ժողովուրդը աւելի հետաքրքիր և աւելի զուարճալի ժողովուրդ մ'է: Կառքս քան ի վօրքիւզ:

Դ.

ՄԵՆԱՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆ

Ալինեօնէն մինչև իշլ միայն բանուկ է ճամբան: Ալինեօնէն մինչև իշլ երեք վարսախ տեղ մէկ ժամու մէջ դացին:

Այս ժամուն Բօլան, որ իբր թէ ժամանակը իւր ընկերով խիստ կարճ ցուցնելու ջանք մ'ունէր, խիստ ուրախ երեցաւ. ցորչալի կուռ տեղին մօտենար, այնքան ուրախութիւնը կը կրկնապատկէր. ով որ նոր ճամբորդութեան նպատակը չէր գիտեր, բնաւ չէր կասկածէր որ այս երիտասարդը շարունակ խօսելով և շարունակ խնդալով մահացու վտանգի մը սպասանակաց ներքեւ էր: